

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

7 Aegris non dentur poenæ, sed notificentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Presbyterum et subueniri non poterit, si contrigerit Episcopum deesse? si secundum Augustinum qui agens in extremis confitetur socio turpitudinem criminis, sit dignus venia ex desiderio sacerdotis, cur similiter non sit dignus reconciliatione ex desiderio Episcopi, qui sacerdoti non negat maculam suam reatus? Item morientibus penitentiam negare Presbyteri non debent.

C. XII. ¶ Reus est animarum Presbyter, qui penitentiam morientibus abnegat.

Unde Iulius Papa, ait.

Si a Presbytero penitentiam morientibus abnegaverit, reus erit animarum: quia Dominus dicit: b [Quacunque die conversus fuerit peccator, vita vivet, & non morietur.] Vera enim confessio e in ultimo tempore esse potest: quia Dominus non solum temporis, sed etiam cordis d inspector est: sicut latro unius momenti penitentia meruit esse in paradiso in hora ultima confessionis.

C. XIII. ¶ Penitentia morientibus non est neganda.

Item Coelestinus Papa ait in epist. 2. ad Episcopos Gallie.

Agnovimus e penitentiam morientibus denegari, nec illorum desideris annui, qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subueniri. Horremus (tateor) tanta impietatis aliquem inveniri, ut de Dei bonitate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere, & periclitantem sub onere peccatorum hominem redimere, quo se expediri desiderat, & liberari. Quid hoc, rogo, aliud est, quam morienti mortem addere, ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere; cum Deus ad subveniendum paratissimus, invitatis ad penitentiam, sic promittat peccatori iniquis: g [In quacunque die conversus fuerit, peccata ejus non imputabuntur ei.] Salutem ergo homini admittit quisquis mortis tempore speratam penitentiam denegarit: & desperet de misericordia b Dei, qui eum ad subveniendum morienti sufficere vel in momento posse non credit. Perdidisset latro i in cruce præmium ad Christi dexteram pendens, si illum unius horæ penitentia non juvisset. Cum esset in poena, penituit, & per unius sermonis professionem, habitaculum paradisi Deo promittente promeruit. Vera k ergo ad Deum conversio in ultimis positurorum, mente potius est estimanda, quam tempore, Propheta / hoc taliter asserente, [Cum conversus in gemueris, tunc salvus eris.] Cum ergo sit Dominus cordis inspector, quovis tempore non est deneganda penitentia postulanti, cum ille se obliget iudici, cui occulta omnia noverit revelari.

¶ Redimere] Sic etiam est in manuscriptis, & in versioribus conciliorum editionibus. Verum in codice canonum impresso, & uno manuscripto, inter decreta Celestini num. 15. legitur, perdere. In recentiori autem Colonienfi conciliorum editione, utemq. apud Burch. & Ivonem est, pondere, quo se ille expediri desiderat, liberare.

Cui autem penitentia non negatur, nec reconciliatio sibi deneganda est. Inconsulto ergo Episcopo penitentem Presbyter. reconciliare non debet, nisi ultima necessitas cogat.

a Senten. 4. dist. 20. Bur. l. 18. c. 21. Ivo p. 15. c. 43. b Exech. 18. c conversio. Burchard. & Ivo. d Luc. 13. e In concil. Triboriensi sub Arnulpho, c. 31. Rabanus in libro pen. c. 38. Burchard. l. 8. c. 22. Ivo p. 15. c. 44. f al. pietate. In Moguntino sub Raba. c. 27. g Exech. 23. h al. clementia. i Luc. 23. k Bur. l. 18. c. 1. Ivo p. 15. c. 26. l Esa. 30. apud 70.

C. XIV. ¶ Inconsulto Episcopo penitentem Presbyter reconciliare, nisi ultima necessitas cogat, non debet. Unde in Carthaginensi a concilio 3. c. 22. legitur.

Presbyter b inconsulto Episcopo non reconciliat penitentem, nisi absente Episcopo ultima necessitas cogat. Cuiuscunque autem poenitentis publicum & vulgatissimum crimen est, quod uni versam commoverit ecclesiam, ante apud manus ei imponatur.

¶ Ecclesiam] Antea erat, urbem. Emendatum est ex plerisque conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, & Sorienfi regis, & Burchardo, & Ivone. In recentiore autem Colonienfi editione est, quod univ. ecclesia noverit.

QVÆSTIO VII.

De tempore vero satisfactionis, an sit imponendum mortui, Theodorus Cantuariensis Archiepiscopus in penitentia sua ita diffinit.

C. I. ¶ In periculo confituitur, penitentia quantitas non est imponenda, sed innotescenda.

Ab infirmis d in periculo mortis positus per Presbyteros pura inquirenda est confessio peccatorum, non tamen illis imponenda quantitas penitentiarum, sed innotescenda, & cum amicorum orationibus, & electorum synarum studiis pondus penitentia sublevandum, & forte migraverint ne obligati à communione & confortio venia fiant alieni. A quo periculo si divinitus certius convaluerit, penitentia modum à sacerdote e sibi impostum diligenter observet: & ideo secundum auctoritatem canonicam, ne illis janua pietatis clausa videatur, orationibus & consolationibus ecclesiasticis, sacra proclione olei inuncti f, secundum statuta sanctorum Patrum communione viatici reficiantur.

¶ Alis vero pro qualitate peccati, & praesentatione arbitrio, tempora penitentia decernenda sunt.

C. II. ¶ Presidentium arbitrio praesentantur tempora penitentiarum.

Unde Leo Papa epist. 57. ad Nicetan Episcopum, c. 6.

Tempora g penitentia habita moderatione constituenda sunt tuo iudicio, prout conversorum animos perspexeris esse devotos: pariter etiam habens aetatis lenitatis intuitum, & periculorum quorumcunque, aut aegritudinis respiciens necessitates. In quibus si quis ita graviter urgeatur, ut dum adhuc poenitet, de salute ipsius desperet, oportet ei per sacerdotalem necessitudinem communionis gratia subueniri.

¶ In epistola, & apud Burchard. & Ivonem has antecedunt.

His vero, de quibus dilectio tua nos credit consulendos, qui ad iterandum Baptismum vel metu coacti sunt, vel errore traducti, & nunc se contra catholica fidei sacramenta egisse agnoscunt, ea custodienda est moderatio, qua in societatem nostram non nisi per penitentiam remedium, & per impositionem Episcopalis manus, communionis recipiant unitatem: temporis penitentia habita moderatione tuo constituenda iudicio, prout, &c.

C. III. ¶ Et qualitas criminis, & contritio penitentium in satisfactione imponenda à sacerdote consideretur.

a Et in Afric. 10. b Sent. dist. 20. Burchard. l. 15. cap. 41. & 70. Ivo p. 15. c. 4. & 84. c al. necessitate cogente. d Sent. ibid. Bur. l. 18. c. 14. Ivo p. 15. c. 36. e al. suo confessore. f al. animati. g Cap. 13. c. 66. Poly. 13. tit. 10. Bur. l. 7. c. 24. Ivo p. 15. c. 242. h sic legunt Burch. & Ivo.

Item Nicolaus Papa.

De his vero, qui pro criminibus poenitentiam egerunt, & ad cingulum militia revertuntur, constat eos contra factas regulas agere. Verum quia crimina non æqualia sunt, perhibesque alios horum propter nimiam hebetudinem in desperationem cecidisse, alios ob hoc ad paganos fugisse, tibi hoc committimus decernendum, nimirum, quia loca & tempora religionis b illius, & modum culpe, nec non & poenitentiam, & gemitus hominum ad confessionem venientium præfens positus inspicere valeas.

C. IV. § De eodem.
Item ex concilio Laodicensi, c. 2.

His qui diversorum peccatorum lapsus incurunt, & oratione, confessione, ac poenitentia malorum suorum perfectam conversionem demonstrant, pro qualitate peccati, poenitentia tempus attribuendum est, propter misericordiam & bonitatem Dei. Qui ergo huiusmodi sunt, revocandi, & ad communionem sunt applicandi.

[Orationem] & *Ἐσοκαρπιδέσθε τὴν ἄσπευχὴν τὴν ἐπεσομένην ὑμῶν, ἡς ἡμεῖς οὐκ ἐπινοοῦμεν.* quod Dionysius veritas, & perseverantes in oratione confessionis, & poenitentia: cum vobis scriptum accidit ad verba Græca, etiam in ceteris huiusmodi scriptis, quam præfata: quam vos in hac etiam sententia constituit.

C. V. § Episcopi arbitrio pro qualitate peccati poenitentia tempora distribuamur.

Item ex concilio Carthaginensi 4° tertio, c. 31.

Poenitentibus & secundum differentiam peccatorum Episcopi arbitrio poenitentia tempora decernantur.

C. VI. § Sine personarum acceptione in poenitentia detur.

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 74.

Sacrosanctam poenitentiam imploranti absque personarum acceptatione poenitentiam secundum leges impare. Negligentiores vero poenitentes tardius reconciliantur. Omni autem tempore jejunii manus poenitentibus a sacerdotibus imponantur. Diebus h autem reconciliatis poenitentes genua flectant, & mortuos in ecclesiam afferant, & sepeliant. Die 2 autem Dominico non jejunent. Nam qui Dominico die studiosè jejunat, non creditur esse catholicus. Poenitentes vero, qui leges poenitentiae intente exequuntur, si casu in itinere, vel in mari fuerint mortui, ubi eis subveniri non potest, memoria eorum & oblationibus, & orationibus commendentur.

[In ecclesiam] In recentiore Colonienf conciliorum editione legitur, ecclesia afferant. In antiquioribus vero editionibus, & duobus Vaticanis codicibus sic habet integer locus, mortuos ecclesia poenitentes afferant & sepeliant.

[Die autem Dominico] Pro his usq; ad vocem, catholicus, in can. 46. hac legitur. Qui Dominico die studiosè jejunat, non creditur catholicus.

C. VII. § Tempus poenitentia pro qualitate peccati impendatur.

Unde in octava synodo legitur.

Pro qualitate delicti tempus poenitentia impendatur. **¶** Videt postea sumptum ex regulis brevioribus B. Basilii, c. 106. quod non minus aliis est evenerit in iis capitulis, qua ex octava synodo citantur.

a. al. gram. aliquot manus. b. al. religio. aliquot. manus. c. Burch. l. 19. c. 41. l. 10 p. 13. c. 38. d. In Afric. c. 101. e. Burch. l. 19. c. 41. l. 10 p. 13. c. 38. f. Burch. l. 19. c. 37. & 38. l. 10 p. 13. c. 37. g. h. persona. h. ibid. cap. 76. C. 10. C. 11. C. 12. C. 13. C. 14. C. 15. i. Burchardus in regulis B. Basilii, c. 106.

C. VIII. § Tempus & modus poenitentia delinquentibus, præfidentium imponatur iudicio.

Idem.

Hoc fit in iudicio positum eorum, qui præfunt, vel quanto tempore, vel quali modo poenitere debeant, qui delinquant: quia ætas & eruditio multam haberi facit differentiam poenæ.

[Capitulum hoc habetur in libello beati Basilii de institutis monachorum Ruffino interprete, c. 90. Ibi enim ultima interrogatio est hæc. Qualibus correptionibus uti oportet inter fratres ad emendationem eorum, qui delinquant? Responsio. Hoc fit in iudicio positum eorum, qui præfunt vel quanto, &c. Itaq; ex interrogazione & responsione confectum est hoc capitulum, sicut & duo sequentia, que apud eundem Ruffinum leguntur.

3. pars. Quo affectu poenitentem suscipere, & impoententem abscere debeamus, ex eadem synodo e videnter ostenditur, cum dicitur.

C. IX. § Intimo charitativè affectu poenitentem debemus suscipere.

Poenitentem a ex corde ita oportet suscipi, sicut Dominus ostendit, cum dicit, quia b convocavit amicos suos, & vicinos, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quam perdideram.

[Burchardus & Ivo citant ex dicto Basilii Episcopi, & in regulis illius brevioribus numero 8. est sententia huius capituli: quod tamen acceptum videtur ex c. 24. ejusdem libelli de institutis monachorum. Vbi secunda interrogatio sic habet. Poenitentes ex corde quomodo debent suscipi, pater? Responsio. Sicut Dominus ostendit, cum dicit, qui convocavit, &c.

C. X. § Poenitentes legem Dei diligant, iniquitatem odio habeant.

Idem.

Affectum illum in se recipiat poenitens, quem gerebat ille qui dixit: [Iniquitatem odio habui, & abominatus sum.] sed & ea, que scripta sunt in sexto Psalmo, atque in quam plurimis aliis: sed & illa, que Apostolus dixit ad eos, qui secundum Deum contristati sunt. [Quantam, inquit, operatum est hoc ipsum in vobis sollicitudinem, sed excusationem, sed indignationem, sed emulationem, sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos castos i. esse negotio.] Sed & in his ipsis, in quibus deliquit, agens multa contraria & Zachæus fecit.

[Sententia huius capituli est in regulis brevioribus num. 5. Acceptum tamen videtur ex cap. 19. ejusdem commemorati libelli: in quo hæc est interrogatio. Quomodo quis debet poenitere in unoquoq; delicto? Affectum illum in se recipiens, quem gerebat ille qui dixit, iniquitatem, &c.

[Castos] Antea legebatur, cautos, emendatum est ex libello Ruffini: in vulgata est in contaminatos, gratæ aliter.

C. XI. § Impoententes tanquam ethnici habeantur.

Idem.

Erga eum c qui peccata sua non poenit, tales esse debemus, sicut Dominus præcepit, d dicens: [sit tibi sicut ethnicus & publicanus:] & sicut Apostolus docuit e, dicens: [Subtrahite vos ab omni fratre ambulante inordinatè, & non secundum traditionem, quam tradidimus vobis.]

[Hoc etiam habetur in brevioribus num. 9. In eodem vero libello cap. 24. ultima interrogatio est hæc. Erga eum, qui non poenitet pro peccato, qualiter esse debemus, pater? Responsio. Sicut præcepit Dominus, dicens: Sit tibi, &c. Apud Burchardum & Ivo non, qui hoc citant ex dictis Augustini, in iustis sic habet. Erga eum, qui non peccato commisso non poenitet, tales, &c. quod magis convenit

a. Burch. l. 19. c. 39. l. 10 p. 13. c. 35. b. aliqui. Orig. c. Burchard. l. 19. c. 64. l. 10 p. 13. c. 38. & Burchard. c. 2. l. 10 p. 13.

cum predicta interrogatone, quam quomodo est apud Gratianum.

C. XII. ¶ Melius est errare in misericordia remittendi, quam in severitate ulciscendi.

Item Ioannes Chryostomus. [id est, auctor operis imperfecti] homilia 42. ad c. 23. Mathi.

Allegant autem onera gravia & importabilia, &c.] Tales sunt nunc etiam sacerdotes, qui omnem iustitiam populo mandant, & ipsi nec modice servant, videntur iusti, non ut facientes e sint iusti, sed ut dicentes appareant iusti. Tales sunt & qui grave pondus venientibus ad poenitentiam imponunt: qui dicunt, & non faciunt: & sic, dum poena praesentis poenitentiae fugitur, contemnitur poena peccati futura. Sicut enim si falcem super humeros adolescentis, quem non potest bajulare posueris, necesse habet, ut aut falcem rejiciat, aut sub pondus confringat: sic & homini, cui grave pondus poenitentiae imponis, necesse est, ut aut poenitentiam tuam rejiciat, aut suscipiens, dum sufferre non potest, scandalizatus amittat. Deinde, etsi erramus modicam poenitentiam imponentes, nonne melius est propter misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem? Vbi enim paterfamilias largus est, dispensator non debet esse tenax. Si Deus benignus est, ut quid sacerdos ejus austerus? Vis apparere sanctus? circa vitam tuam esto austerus, circa alienam benignus.

¶ Vis apparere? Locupletatus est hic locus ex inducta homilia: cum antea legeretur, ut quid sacerdos ejus, austerus vult apparere.

C. XIII. ¶ Calendarum observationes agere non licet.

Item Martinus Bracarenensis, c. 74.

Non licet iniquas observationes agere Calendarum, & otiosi vacare gentilibus, neque lauro, aut viriditate arborum cingere domos: omnis enim haec observatio paganissimi est.

C. XIV. ¶ Anathema sit, qui ritum Paganorum, & Calendarum observat.

Unde Zacharias Papa in concilio Romano, cap. 9.

Si quis Calendas Ianuarias, & brumam ritu paganorum colere, vel aliquid plus novi facere propter novum annum, aut mensas cum dapibus vel epulis in domibus preparare, & per vicos & plateas cantiones & choros ducere praesumpserit, quod magna iniquitas est coram Deo, anathema sit.

¶ Hoc est caput novum in concilio Roma a Zacharia habito, quod asseratur in Vaticana bibliotheca: & inde nimis sunt emendata & addita. De hac autem superstitione Bonifacius legatus Germaniae episcopus, qua est in totius concilio, ad ipsum Zachariam multa scribit: cui Zacharias ultima epistola respondens, mentionem hujus concilii videtur facere his verbis. Et qui per instigationem diaboli iterum pullulabant, a die, qua nos iussit divina elementia (quamquam immeriti existamus) Apostoli vice gerere, illico omnia haec amputavimus. Idem prohibetur pluribus in canonibus, qui sexta synodo ascribuntur, c. 62. Et multa in huiusmodi superstitionem scribit Tertull. in libro de Idololatria, & alii graves auctores.

¶ Vel aliquid plus novi facere propter novum annum. Haec non sunt in codice istius concilii Vaticano.

C. XV. ¶ Infirmis hominum incantationes nihil remedii praestant.

Item Augustinus.

a Matth. 23. b modicam. c al. faciendo, dicendo. d al. suavi. e al. dare. f Poly. l. 6. tit. 22. Bur. l. 10. c. 15. Ivo p. 11. c. 42. Poly. ibid. g Bur. l. 10. c. 16. Ivo p. 11. c. 43.

Admoneant autem sacerdotes fideles populos, ut non firmiter magicas artes, incantationesque, quibuslibet infirmitatibus hominum, nihil remedii posse conferre: non animalibus languentibus, claudicantibus, vel etiam moribundis quidquam mellei: non a ligaturis ossium, vel herbarum cuiquam mortalium adhibitas, profiteat: sed haec esse laqueos, & insidias antiqui hostis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur. Et si quis a haec exercuerit, clericus degradetur, laicus anathematizetur.

¶ Caput hoc Burchardus & Ivo citant ex dictis Augustini, apud quem similia reperiuntur in loci allatis supra ead. q. 3. v. mirum. Sed eadem omnino verba prater ultimam clausulam in concilio Turonensi 3. cap. 42. & in adjectis Capitularibus, c. 94.

¶ Non ligaturus. Hinc usq. ad vers. prodesset, sunt adiecta ex concilio & capitularibus.

¶ Et si quis haec. Postrema haec tota clausula non legitur in concilio, neq. in capitularibus, sed apud Burch. & Ivo.

C. XVII. ¶ Dies Aegyptiaci, & Ianuarii.

Calenda non sunt observanda.

Item Augustinus.

Non observetis dies, qui dicuntur Aegyptiaci, aut Calendas Ianuarii, in quibus cantilenae quaedam, & comestiones, & ad invicem dona donantur, quasi in principio anni, boni fati augurio, aut aliquos menses, & tempora, aut dies, annos, aut lunae, solisque cursus, quia qui has, & quascunque divinationes aut fata, aut auguria observat, aut attendit, aut consentit observantibus, inutiliter, & sine causa, magis ad sui damnationem, quam ad salutem tendit: five qui per quosdam numeros litterarum, & Lunae, & per Pythagoricam necromantiam agitantium vitam, vel mortem, vel prospera, vel adversa futura inquirunt, five qui attendunt somnialia scripta, & libro Danielis nomine intitulata, & sortes, quae dicuntur sortium Apostolorum, & auguria avium, aut aliqui prodromo facienda, aut propter conjugia copulanda, aut in collectionibus herbarum carmina dicunt, aut peccata pro quavis infirmitate scripta super homines vel animalia ponunt, praeter symbolum, & orationem Dominicanam, aut magicis falsitatibus in e grandinarius tempestatis credunt. Qui autem talibus credunt, aut ad eorum domum euntes, aut suis domibus, introducunt, ut interrogent, sciant se fidei Christianam & baptismum praeritisse, & ut paganos, & apostatam, id est, retro abegissent, & Deimanicum, iram Dei graviter in aeternum, incurrisse: nisi ecclesiastica poenitentia emendatus Deo reconcilietur. Dicit enim Apostolus. d [Sive manducatis, sive aliquid aliud facitis, in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, in quo vivimus, movemur, & sumus.]

¶ In plerisque, vetustis exemplaribus est tantum, Item, & in Polycarpo etiam refertur sine auctoris nomine.

C. XVII. ¶ Grave peccatum est dies observare, vel menses, & annos.

De temporum quoq. observationibus scribit Augustinus in Enchiridio 1 c. 79.

Vis affirmaret, quam magnum peccatum sit dies observare, & menses, & annos, & tempora, (sicut observant, qui certis diebus, sive mensibus, sive annis volunt aut nolunt aliquid inchoare, eo quod secundum vanas doctrinas hominum fausta, vel infausa existiment tempora;) nisi huius mali magnitudinem, ex timore Apostoli pensaremus: qui talibus ait. [Timo, ne forte sine causa laboraverim in vobis.] Item per epistolam ad Galatas, ad v. 4. ¶ Intellegat i lector

a In Turonensi 3. c. 42. & in adjectis cap. c. 94. Poly. ibid. Bur. l. 10. c. 40. Ivo p. 11. c. 65. b Poly. l. 6. tit. 22. c al. & d x. rinth. 10. A. 37. e Beda Gal. 4. Ivo p. 11. c. 39. Pamm. lib. 8. c. 1. f Gal. 4. Beda ibid. Ivo p. 11. c. 37.

tantum periculum animæ pertinere superstitiosas tem-
porum observationes, ut huic loco subiecit Apostolus,
[Timeo vos, ne forte sine causa laboraverim in vobis.]
Quod cum tanta celebritate atque auctoritate per orbem
terrarum in ecclesiis legatur, plena sunt tamen conventi-
cula nostra hominibus, qui tempora rerum agendam,
à mathematicis accipiunt. Iam verò, ne aliquid inchoe-
tar, aut xristificiorum, aut huiusmodi quorumlibet ope-
ram, quibus quos Ægyptiacos vocant, sæpe etiam nos mo-
nere non dubitant.

1 ¶ **Intelligat** B. Augustinus explanans ea verba Apo-
stoli ad Gal. 4. Dies observatis, & mensis, & tempora, &
annos: ipsa tam ad gentes, quam ad Iudæos referri posse demon-
strat, non subijungit. Ergo eligat lector, utram volet sen-
tentiam, dummodo intelligat ad tantum, &c.

C. XVIII. ¶ **Sine incantatione herbas vel petras
licet habere.**
Item Hieronymus.

Demonium a sustinenti licet petras vel herbas habe-
re sine incantatione.
¶ **Richardus etiam, & Ivo citant ex dictis Hieronymi, sed
Ivo quæ autem non nominat.**

CAUSA XXVII.

Vidua vetus castitatis habens desponsavit sibi u-
xiorem: illa priori conditioni renuntians, transiit
in alium, & nupsit illi: ille, cui prius despon-
sa fuerat, repetit eam.
¶ **Ha primam queritur, an conjugium possit esse
inter voverentes.**
¶ **Secundam, an sponsus à sponso recedere, & alii nubere.**

QUESTIO I.

Quædam vidua, quæ castitatem contrahere non possunt, mul-
tas ad nuptias se probat.
C. I. ¶ **Excommunicatur vidua, quæ religioso
habitu nuptias elegerit.**
¶ **In concilio nîmq; Carthaginensi quarto, cap. ult.
statutum reperitur de viduis, quæ professas b
conventuum prævaricatae sunt.**

Sicut bonum est castitatis præmium, ita & majori
obsequantia, & præceptione custodiendum est, ut si
quæ vidua, quantumlibet adhuc in minoribus annis po-
sit, & immatura ætate à viro relicta, se devoverint
Domino, & relicta laicali abjecta, sub testimonio Episcopi
in ecclesiâ religioso habitu apparuerint, postea verò ad
nuptias seculares transferunt, secundum Apostolum da-
mnationem habebunt, quia fidem castitatis, quam Do-
minus voverunt, irritam facere ausa d sunt. Tales er-
gone in convivio cum Christianis communicent. Nam
si adulteræ conjuges reatu sunt viris suis obnoxie,
quanto magis viduæ, quæ religio statem mutaverunt, cri-
mine adulterii notabuntur, si devotionem, quam Deo
impie, & ad secundas nuptias transitum fecerint? Quæ
postea delectatione irruente ab aliquo oppressa fuerint, ac
per violentum viro consentierint, damnationi superius
postulata, g. [Cum luxuriatae fuerint, nubere volunt,
habentes damnationem, quia primam fidem irritam
fecerunt.]

1 ¶ **Immatura** In variis consilio- rum editionibus, & du-
a Poly. l. 1. c. 11. Burch. l. 1. c. 10. Ivo p. 11. c. 71. b al. pro-
fissa. c Burch. l. 1. c. 10. Ivo p. 7. c. 11. d al. m. f. a. c. 11. g al. tenebuntur. g. 1. 1. 1. 1. 1.

bus Vaticanis codicibus, & Sorianis regio legitur, matura. Ivo
habet in matura.

2 ¶ **Neque convivio** Sic est emendatum ex manuscriptis
Grætanis exemplaribus, expunctis verbis illis, donec ad bonum,
quæ cœperant, revertantur: quæ ex capite sequenti videntur
huc fuisse translata. In concilio- rum autem impressis & manuscri-
ptis codicibus, legitur: Tales ergo personæ sine Christiano-
rum communione maneat, quæ etiam nec in convivio
communicent.

3 ¶ **Adulteræ** Sic est emendatum ex memoratis concilio-
rum exemplaribus. Nam antea legebatur: Nam si adulterii
conjuges reæ sunt, si suis obnoxie viris non fuerint, quan-
tò, &c.

C. II. ¶ **De viduis & virginibus, quæ à religio-
nis proposito discedunt.**
Item ex epistola Gregorii missa ad
Bonifacium.

Viduas a proposito discedentes viduitatis, super
quibus nos consulere voluit dilectio tua, frater cha-
rissime, credo te nosse à sancto Paulo, b & à multis san-
ctis Patribus, nisi convertantur, olim esse damnatas. Quas
& nos Apostolica auctoritate damnandas, & à commu-
nionem fidelium, atque à liminibus ecclesiæ arcendas fore
censemus, usquequò obediant Episcopis suis, & ad bo-
num, quod cœperunt, invite, aut voluntarie revertantur.
¶ **De virginibus autem non velatis, si devia-**
verint, à sanctæ memoriæ prædecessore nostro Papa Inno-
centio, taliter decretum habemus: [Hæc e verò, quæ
necdum sacro velamine tectæ, tamen in proposito virgi-
nali semper se simulaverunt permanere, licet velatæ non
fuerint, si nupsierint, aliquanto tempore his agenda pœ-
nitentia est: quia sponsio earum à Domino tenebatur.
Si enim inter homines solent bonæ fidei contractus nulla
ratione dissolvi, quanto magis ista pollicitatio, quam
cum Deo pepigit, solvi sine vindicta non poterit? &c.]
¶ **Si virgines nondum velatæ taliter pœnitentia publica
puniuntur, & à cœtu fidelium usque ad satisfactionem
excluduntur, quanto magis viduæ, quæ perfectioris æta-**
tis, & maturioris sapientiæ atque consilii existunt, viro-
rumque consortio multoties usæ sunt, & habitum religio-
nis assumpserunt, & demum apostatae fuerunt, at-
que ad priorem vomitum sunt reversæ, à nobis, & ab
omnibus fidelibus à liminibus ecclesiæ, & à cœtu fide-
lium usque ad satisfactionem sunt eliminandæ, & carceri-
bus tradendæ, qualiter juxta Apostolum d Paulum tra-
duentes huiusmodi hominem Satanæ, ut spiritus ejus salus
sit in die Domini? De talibus enim & Dominus per Moy-
sem loquitur, dicens: e [Auferte malum de medio ve-
stri.] De quibus & per Prophetam ait: f [Lætabitur ju-
stus, cum viderit vindictam: manus suas lavabit in san-
guine peccatoris.] De talibus namque, & eorum simi-
libus, atque eisdem consentientibus dicitur: g [Quia
non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facien-
tibus, rei sunt.]

¶ **Sic etiam citant ceteri collectores. Habetur autem & pau-**
li etiam copiosius in capitularibus adjectis, c. 215.

C. III. ¶ **Transire non possunt viduæ & virgi-**
nes post religionis propositum ad
nuptias.

Item ex decreto Gelasii Papæ ad Sicilienses Episcopos
missa, cap. nono.

Neque h viduas ad nuptias transire patimur, quæ
in religioso proposito diuturna observatione per-
manserunt. Similiter virgines nubere prohibemus, quæ

a Sent. 4. dist. 38. Anselm. l. 11. c. 177. Burch. l. 1. c. 45. Ivo par. 7.
cap. 63. Pannorm. l. 3. c. 204. b 1. Tim. 5. c. Infrâ ead. Ha ve-
rò. d 1. Corinth. 5. c. Deut. 13. f Psal. 57. g Rom. 3.
h Poly. l. 4. tit. 35. Burch. l. 3. cap. 46. Ivo pa. 7. c. 64. & 144. Pann.
l. 3. c. 207.

